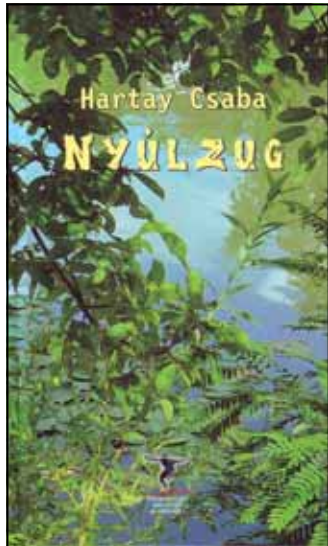

Kántor Zsolt

„Ha fényévnnyire a közel”

Hartay Csaba: Nyúlzug

„Félek egyszer csak/ Beoson az unalom/ Állok majd a kertben/ Térdig érő fűben/ S nem lesz/ Mit mondanom// Az olvasás lassú...” (Beutazni a világot)

Írja a költő, de a vers azt bizonyítja, ez a szerző mindig kitálal valami újat és nem fog soha sem unatkozni, ha majd idősebb lesz. Hisz van benne elég spiritus, minden műve tele van élettel, ötlettel. Hartay Csaba harmincéves, ez a hatodik verseskötete. Most számot vet, összegez, összefoglal és újrászövi legszebb, legaktuálisabb darabjait. Közben az új versek kontextusába illeszti a régebbi mátrixot. Mondhatni: megírja válogatott verseit, közli eddigi életműve legjobbjait. Érdekes, izgalmas műegész kerekedik így az anyag átdolgozott konstrukcióiból. És hozzá kell tenni, sikeresen végzi el a fenti műveletsort. Tudatos építkező,

nyolc ciklusa elé egy tartóoszlopot helyez (A folyóban egy óriás süllyedt el című versét), a nyolc „szoba” után ismét egy egyedülálló költemény áll záróakkordként (Viharsarok). Mit jelent ez? A szervezőelv valószínűleg az volt, hogy olyan versekkel kezdeni, zárni a könyvet, amelyek emblematikusak. Márpedig így valóban ki vannak emelve és mi olvasók ebből a szemszögből nézzük a kötetet. Megfelel-e a kitett címerek, emblémák szellemisége a belül bebútorozott verseknek? A könyv végigtanulmányozása után azt a választ adjuk: IGEN. Kompatibilis a szerkesztés az anyag természetével. Mind a *viharsarki attitűd*, mind a nyitó darab, a folyóban elsüllyedt óriásról, jelzi a Hartay oeuvre tartópilléreit, a természettel és a filozófiával való kétágú kapcsolatot. A nyolc ciklus fényesen bizonyítja a két felé ágazás gyümölcsöző tematikáját (A leghosszabb éjszaka, A táj termében, Ütem, Titokváltozatok, Szesz, szeretet, ünnepi hár, A környék költője, A létra tettei, Régi húszasok).

A recenzió címe például az Istennel a kertben című opus részeként fejt ki a recepció során üdvös hatását, mert szemléletesen kiábrázolja, hogy a „fényévnnyire” és a „közel” nincs is annyira messze egymástól a kötetben. És lám: a valóságban sem! Arra mutat rá Hartay, hogy ne dőljünk be a nagy dolgok artikulálhatatlannak hitt ürességének mert akkor elnyel a homály, a bizonytalan. Inkább keressünk ráillő mondatot, öltöztessük fel nyelvbe. Ő ezt teszi és láthatjuk az eredményt: a király nem biztos, hogy

meztelen, csak egy másik dimenzióból érkezett a szemantika terébe. „Váltak elveim/ Sikerült feladnom őket/ S az ilyen sikert/ valóban nehéz feldolgozni” (Elveim)

De ne gondolja senki, hogy egy nihilista, trockista és az anarchiához közeli bölcsélet ékköveiből csipeget a lírikus, egyáltalán nem, csak a realitás kissé kíméletlen (de gyógyító derével fűszerezett) karikatúrája szólal meg, a digitális modalitás temperált hangján.

Optimális hangütés, működőképes nyelv és organikus kódok: ezek a fő jellemzői az új Hartay-kötetnek. Optimális azért, mert mai és időszerű a szövegek szövete, nincs bennük fölös archaizálás sem nagyotmondó futurizmus. A manapság honos minimalizmus, az önkifejezés kopársága, szárazsága csak éppen hogy megérintette. Ott használja, ahol kénytelen, mert nem lehet másképp megoldani a dilemmát. Néhol emlékeztet régebbi önmagára, amikor még túlhalmozta a metaforákat, allegóriákat, de most iróniába csomagol minden alap-állítást, ezért groteszk módon hiteles. Atütő erejű, míves, ugyanakkor soha nem direkt, a túlzott közvetlenség ugyanúgy távol áll tőle, mint az általánosító filozófia. Tulajdonképpen a mai magyar líra-világ legjobb vonulatait ötvözgeti, varrogatja, színezi és újravariálja. Az abszurd és a dekonstruktív posztmodernség nála összeáll valami egészen különös entitássá, ami felborzolja az olvasó idegeit és szomjassá teszi az újabb benyomásokra. Ezért jelenleg időtálló materiának tűnik ez a beszédmód, distinkció és öncenzúra működteti. Ennél többet nem lehet kihozni a nyelvből, gondolnánk, amikor rátalálunk ezekre a sorokra: „Tükröződjön a hazugság/ A bűn a gúny a hamis szerelem/ Lássak rendületlenül/ S ne mondjak semmit/ Ha nem tehetem” (Éles látás)

Működőképes a nyelve, szinte problémamentes a Hartay-szóár. Ha minden kifejezést megjegyezzünk, elraktározunk, egyszer csak megjelennek újra a memóriánkban, mint emléknymok. Hogyan csinálja ezt Hartay, a költő? Organikusan, magyarul: szervesen építi össze a grammatikai *legó* darabkáit, újszerű a nyelvezete, mégis ott lappang benne a tradíció melege, otthonos illata. Nem kever idegen testet, oda nem illő szint a vers-akvarellbe. Azt is lehetne mondani, ha nagyon közel akarnánk kerülni a versek világához, hogy festmények, néhol káprázatos kélemlények, nyelvi megoldásokkal tarkított ikonok, ábrák ezek a lírai textusok, de nem akarhatunk közelebb menni, mint engedné. Bertartja a távolságot, az olvasó csak egy bizonyos pontig kísérheti el, onnan egyedül megy és a befogadónak is kell a magány a titkok megemésztéséhez. Persze nem olyan nagy rejtélyekről van szó, mint a népmesékben, sokkal hétköznapiabb ugyanakkor mégis meghökkentő régészeti feltárások tanúi lehetünk. Hartay bepillantást enged a lelke elrejtett zugaiba, de természetesen nem mindent árul el, de épp eleget ahhoz, hogy kíváncsivá tegyen és elgondolkodtasson, tegyük próbára magunkat is az önvizsgálat stációiban, lépünk be a versebe, öltünk magunkra a nyelvet, mint egy ruhát, járjuk végig benne a szavak birodalmát, ahol Hartay az idegenvezető.

„A napfény sárga élei/ felvágják a szürkéséget:/ fénynemű kardhalak,/ égi villantók csörömpölése/ visszhangzik a folyókanyarban.// Körülöttünk hatalmas busák/ szeméthalak büzlő tetei// Kezeinkre rászárad az iszap.” (Végső aszály)

A Podmaniczky Művészeti Alapítvány kiadványa említést érdemlő külsővel lepi meg nagyra becsült olvasóit. A címlapon maga: a Nyúlzug. Színes, zöld, Körös-parti táj, igazán megnyerő borító. Ahol a versek ihletet, lelket merítettek a természet isteni kijelentéseiből, Hartay Csabán keresztül. A magyar líra-történet egy újabb színfolttal gazdagodik Hartay által, ez már bizonyos, ezt a mostani könyv fényesen biztosítja, bizonyítja. De a könyvszakma, a könyvpiac is változatosabb és szebb lesz ezzel a könyvtesttel. Méltó a forma a tartalomra.

(Hartay Csaba: Nyúlzug, 175 oldal, 1990 Ft. Podmaniczky Művészeti Alapítvány, 2008.)

A könyv megvásárolható Szarvason a könyvesboltokban, valamint megrendelhető a www.podmaniczky.com oldalról, postaköltség nélkül (egyébként a postaköltség kb. 300 Ft).

A könyv szarvasi bemutatója április 22-én, kedden, 17 órakor lesz a Tessedik Sámuel Múzeum emeletén. A verseskötetet bemutatja a szerkesztő, Podmaniczky Szilárd, Dr. Kutas Ferenc, s a szerző. Verset mond Nagy Péter, színész.

Anny
CIPŐ

Tip-Top Ház
Szarvas
(60 lakás alatt)

Megérkeztek az
ÚJ TAMARIS
férfi és női modellek!

Divat, kényelem, kedvező ár,
minőségi bőr árú.

Gyógyapucskok óriási választékban
Marc • Rieker • Tamaris • Berkemann